

met het district Amsterdam waar de CPN het sterkst was, Dieters onderhield het contact met de overige districten. In die districten waren van de zomer van '40 af drie nieuwe partij-organisaties opgebouwd: een organisatie van propagandisten, een organisatie die *De Waarheid* ten dienste stond, en een reserve-organisatie van partijgenoten en sympathisanten waaruit lacunes in de eerste twee aangevuld konden worden. De drie organisaties samen telden eind '40 ca. tweeduizend leden. Men had er dus het gros van de vooroorlogse communisten (de CPN had in mei '40 ca. negenduizend leden van wie ca. vierduizend in Amsterdam woonden) buiten gelaten; men had er speciale diegenen die als functionarissen of als leden van vertegenwoordigende lichamen plaatselijk of landelijk bekend waren, niet in opgenomen. De illegale organisaties waren als elite-organisatie gedacht; zij werden zorgvuldig afgeschermd, mede in het licht van adviezen van geëmigreerde leden van de *Kommunistische Partei Deutschlands*. Regel was, dat elke 'cel' uit niet meer dan vijf personen bestond, van wie slechts één contact had met zijn superieur in de partij. Dit nam niet weg dat in veel gevallen leden van een bepaalde cel toch wel de namen kenden van leden van andere cellen dan hun eigen; vele communisten kenden elkaar al sinds jaren.

Tussen de Februaristaking (25-26 februari '41) en het begin van de Duitse invasie in de Sowjet-Unie (22 juni '41) werd deze illegale CPN plaatselijk in sterke mate door de *Sicherheitspolizei* gepenetreerd (in Amsterdam, Arnhem, Groningen, Den Haag en Leiden) - hier vloeiden bijna vijfhonderd arrestaties uit voort, hoofdzakelijk van verspreidersgroepen van *De Waarheid* en andere communistische illegale bladen. De nieuwe arrestaties, in de nacht van 24 op 25 juni '41 uitgevoerd, waarbij, aansluitende arrestaties inbegrepen, ca. zeshonderd communisten opgepakt werden (ca. tweehonderd hunner werden in de loop van enkele maanden vrijgelaten), vormden niet zozeer een slag voor de illegale organisatie want deze zeshonderd arrestaties droegen een preventief en intimiderend karakter: men had er diegenen voor uitgekozen die als vooroorlogse functionarissen of leden van vertegenwoordigende lichamen bekend waren, en juist deze groep was in het algemeen buiten de illegale organisatie gehouden. Intussen maakte die tweede arrestatiegolf het elke communist, daargelaten of hij illegaal werkzaam was, wel opnieuw duidelijk dat communistische activiteit op de scherpste wijze vervolgd zou worden. Een bekendmaking van het *Reichskommissariat* die op 6 september '41 in de gehele Nederlandse pers verscheen, hield trouwens in dat op zodanige activiteit de doodstraf stond. Men liet zich hier niet door afschrikken. Integendeel: er ging van het feit dat de Sowjet-Unie nu kennelijk voor haar leven vecht, een inspirerend effect uit. Het 'vaderland der arbeiders' was in gevaar! Ook voor de Nederlandse communisten sprak het